

SKORGEURA/SKORGEDALEN I ØRSTA

Synfaring den 22. september 1994 for vurdering av verneverdiar

Den 22. september 1994 var undertekna på synfaring i Skorgeura/Skorgedalen saman med miljøvernleiaren i Ørsta for å vurdere naturvernverdien av området. Hovudføremålet var å sjå på skogsvegetasjon og skogstype i høve til varmekrevjande plantesamfunn. Det var uvanleg sein haustutvikling på skogen, men undervegetasjon og feltskikt var stort sett visna. Ut frå utviklingsstadium på lauvet var det relativt lett å skilje dei ulike treslag på avstand. Dette gjorde det greitt å klassifisere skogbiletet.

Skogbiletet - skogstype:

Skorgeura og nedste del av Skorgedalen er stort sett samanhengande område med slutta lauvskogsbestandar. Dominerande treslag er vanleg bjørk i svært varierende utformingar, for ein stor del av høgbonitetstypen, men med parti med fattige utformingar på område med grov blokkmark og urd i nedre del, i dei mest grunnlendte og berglendte områda i fjellssidene, og i øvre skogbeltet mot snaufjellet. I heile området er det markert innblanding med osp, også den i svært varierende utforming alt etter jordsmonn og eksposisjon, frå høgstamma og grove, frodige tre med stammediameter på inntil 60-70 cm, til nærast buskforma, låg osp i soleksponerte hamrar. I heile området er det stor variasjon av lauvtreslag, med spreidd eller bestandsdannande gråor langs Skorgeelva og i grunnvassoppstikk i skredmarksfoten, med stort innslag av hegg, rogn og selje, alt etter jordsmonn.

Av varmekrevjande treslag står det spreidd svartor og dels hybridlar mellom svartor og gråor langs nedkant av skogspartia på stader med grunnvassoppstikk og djupare jord. Spreidd i skredmarkene finst låglandsbjørk, medan alm er det varmekrevjande treslaget som markerer seg mest. På vestsida av Skorgeelva finst arten spreidd over heile lia i form av ein-skildtre, grupper og småbestandar i høgdenivået mellom ca. 175 og 400- 425 moh. Tyngdepunktet ligg på omlag 250-400 moh. Dels er det større tre, dels er det oppslag med unge eksemplar. I eit felt langs begge sider av Skorgeelva synest arten å mangle (kaldluftsrenne?). På austsida av elva står almen på nytt i eit belte opp til ca. 400 moh, men stort sett i høgbonitets skredmark frå 175 moh til brattfjellet byrjar omlag 275 moh. Her er det utvikla dei tettaste og frodigaste bestandane, særleg i eit felt ved Omnen, der det er variasjon frå store, kraftige tre til frøplanteoppslag. Her er det omfattande beiteskadar av hjort, både ved total ringbarking av store eksemplar og nedbeiting av oppslag. I heile området er det dessutan både spreidde eksemplar og kraftig oppslag av platanlønn. Det er relativt små og uregelmessig forma plantingar av gran både ved vestsida av Skorgeelva og i skredene ovafor Karlsplass-

en, med det storvaksne tre med stammediameter inntil rundt 1 m. Det er planta litt furu og lerk, og ei og anna sjølv-sådd furu.

I buskskiktet er hassel dominerande over store delar av området. Dette gjeld særleg på dei beste bonitetane av skredmark der det finst jordsmonn. Arten manglar i parti med grov steinurd og i dei høgastliggande partia, men er straks til stades i lommer av jordsmonn sjølv i elles grovsteina og fattig urd. Dette er eit påfallande særdrag for heile området.

Under synfaringa vart det konstatert to kravfulle planteartar i tillegg til den plantelista som blei notert i juni 1993: Skogfredlaus, som blei funnen på fleire stader i skredmarka i austre del av området, og steinnype, som blei funnen i området ovafor Karlplassen. Førstnemnde art er kriterieplante for sørlege, varmekjære lauvskogssamfunn og er funnen på slike stader i Møre og Romsdal. Steinnype er ein endå meir markert sørleg art som inntil nyleg ikkje var kjend nord for Nordfjord. Dei siste åra er arten funnen på eit par andre stader i kyst- og fjordområda på Sunnmøre, samt ein lokalitet i Sunndal og ein på Frøya. Ut over dette fekk ein stadfesta at skredmarksområda under Hagekamben også er dominerte av karakterarter for varmekrevjande plantesamfunn og at dette området utfyller på ein naturleg måte dei skogstyper og den variasjon som resten av området er prega av.

Verdivurdering:

Det er i utgangspunktet naturleg å syne til notatet om plantelivet i Skorgeura/Skorgedalen av 10. oktober-1993 og verdivurderingane der. Synfaringa 22. september 1994 stadfesta desse vurderingane, men gav og i tillegg grunnlag for å sjå ein naturleg samanheng i områda austafør Skorgeelva. På den eine sida er området prega av varmekjær og næringskrevjande vegetasjon, både i skogskiktet, buskskiktet og feltskiktet, og med artssamansetjing og samfunnstyper som kvalifiserer for vern etter Naturvernlova. Med meir systematisk vegetasjonskartlegging er det lite tvil om at det og vil finnast fleire andre kriterieartar innan varmekjær vegetasjon. På den andre sida ligg ein stor del av verneverdiane i det mangfald og den spennvidde av arter og skogstyper som finst innafor eit avgrensa terreng-avsnitt. Nettopp desse tilhøva gjer området særleg verdifullt, samanlikna med utvalget av område i verneplanen for edellauvskogar i Møre og Romsdal. Området er såleis særleg veleigna til studie- og undervisningsføremål, samstundes som det gjev plussverdiar for dei som vil utnytte området i opplevingssamanheng.

Konklusjon:

Ut frå dei kriterier som er nytta for utvelging av aktuelle områder for vern etter Naturvernlova i "Verneplan for edellauvskog i Møre og Romsdal", og med det arts- og samfunnsutvalg som er påvist i Skorgeura/Skorgedalen, oppfyller området kriteria for verneverdi. I tillegg til artskriteria, finst det ei

rekke andre, naturfaglege tilleggsverdiar som styrker eit framlegg om vern av området. Ut frå dette er den naturlege konklusjon at området bør vernast etter Naturvernlova og gå inn i verneplanen for edellauvskog i Møre og Romsdal.

Avgrensing:

Ut frå det som blei påvist av vegetasjon og plantesamfunn i lia bak Karlsplassen og Øvrehagen, vil det vere trong for å utvide eit framlegg til naturreservat til å omfatte også desse områda, om ein tek utgangspunkt i ytre reguleringsgrense i planframlegget frå Ørsta kommune. Like eins er det naturleg å trekke øvre grense noko lenger oppe i fjellsida aust for Skorgeelva og trekke grensa lenger inn i Skorgedalen for å få med overgangane til vegetasjonstypene på elveslettene i ytre del av dalen. Jmfør framlegg til avgrensing innteikna på vedlagde kart. Avgrensinga mot vest følgjer eit naturleg skilje i vegetasjonen.

12. oktober 1994

Alv Ottar Folkestad
Alv Ottar Folkestad

SKORGEURA I ØRSTA, VERDIVURDERING I NATURFAGLEG SAMANHENG

Plantelivet:

Saman med miljøvernleiar Gunnar Wangen var underteikna på synfaring i Skorgeura/Skorgedalen i Ørsta den 7. juni 1993 for å gje ei verdivurdering av floraen i området i vernesamanheng. Vurderingane bygger på registrering av karplantefloraen langs nokre tverrsnitt i landskapet. Følgjande blei notert:

Langs Skorgeelva nedre del:

* Hengeveng	** Jordnøtt
* Skogburkne	* Sløke
** Geittelg	* Skogstjerne
Bjønnekam	* Gauksyre
Sisselrot	Fjellmarikåpe
Selje	** Tveskjeggveronika
(*) Bjørk	** Stormarimjelle
(*) Gråor	* Vendelrot
** Svartor	** Gullris
** Hassel	* Kvitbladtistel
Engsoleie	** Gulaks
* Kvitveis	** Krattlodnegras
* Hegg	* Sølvbunke
* Tågebær	Geitsvingel
** Markjordbær	* Hårfrytle
Bustnype	** Storfrytle
* Skogstorkenebb	Bjønnskjegg
Firkantperikum	* Maiblom
** Skogfiol	** Liljekonvall
Stor myrfiol	Lungenever

Planteartar i tillegg i stigninga mot Skorgedalen:

* Fugletelg	* Rogn
** Ormetelg	* Bringebær
* Gran (frøplanter!)	** Tepperot
Selje	* Enghumleblom
(*) Bjørk	Stankstorkenebb
(*) Gråor	** Krattmjølke
** Alm	Platanlønn
* Jonsokblom	** Legeveronika
* Trollbær	Revebjelle
Engsyre	** Myske
* Kryptsoleie	Ryllik
Bekkekarse	* Turt
** Tannrot	** Skogsalat
* Ripsbær	Tunrapp

Planteartar ytterlegare i tillegg i munningen av Skorgedalen:

Stri kråkefot	Skrubbær
* Skogsnelle	Blålyng
Hestespreng	(**) Tyttebær
Taggbregne	Blokkebær
(**) Furu	Jonsokkoll
Harerug	Tettegras
Fjellsyre	Smalbladkjempe
Fjellsmelle	Linnea
Rosenrot	Flekkgrisøyre
Bergfrue	* Smyle
Stjernesildre	Finnskjegg
Gulsildre	Kornstarr
* Marikåpe	Markfrytle
Liten myrfiol	Rome
Stor myrfiol	* Firblad

Tillegg i lia rundt og ovafor sjølve Skorgeura:

■ Svartburkne	■ Krossved
Raggteig	** Blåknapp
Einstape	Blåklokke
Maurarve	Myrtistel
* Kratthumleblom	Løvetann
* Mjødurt	* Myskegras
Gjerdevikke	* Hengeaks
** Sanikel	** Fingerstarr
* Vintergrøn ubest.	Heistarr
Nikkevintergrøn	Bleikstarr
** Kusymre	** Ramsløk
* Skogsvinerot	* Kranskonvall
Brunrot	■ Breiflangre
** Vivendel	■ Raudflangre

Teiknforklaring: * = karakterartar i høgproduktiv skog
 ** = karakterartar i edellauvskogar
 ■ = meir kravfulle artar (klima/jordsmonn)

Det vart under synfaringa ikkje ført komplett artsliste for karplanter, i det ein del vanlege artar er utelatne (osp, blåbær t.d.).

Vi merkar oss ein svært artsrik flora, med spekter frå varme- og næringskrevjande artar til høg fjellsplantar og lite kravfulle planter. Om ein går ut frå Økoforsk sin rapport om einingar for vegetasjonskartlegging i Norge, vil vi finne at ein svært stor del av dei registrerte planteartane er karaktergjevande for ulike typer av produktiv skog. Ei rekkje av desse artane er artar som elles er vanlege over alt og som i seg sjølv ikkje representerer ein verdi ut over det vanlege, men sett i samanheng med vegetasjonsbildet forøvrig, gjev det for Skorgeura/Skorgedalen bod om at skogsområda her generelt høyrer med til ein produktiv type. Ei rekkje av planteartane er vidare

planter som nokså klart fortel om kulturpåverknad i form av krøterdrift, særleg langs stiane og vegane, men etter alt å døme også etter beitebruk og evt. tidlegare skogsslåttemark. Langs elva er det fleire stader rike flaumsoner, men også innslag av typiske fjellplanter som tydelegvis er spreidde med vatnet. Rikaste områda ligg likevel i høgdesona mellom 150 og 300 m.o.h, i stigninga opp mot Skorgedalen og i særleg gard i fjellfoten og nedre del av lia under Nakkane på vestsida av Skorgeelva. Medan det på austsida av Skorgeelva under Hagekamben er generelt rik vegetasjon med høgstaudesamfunn og ein god del kulturfølgjande planter, er det under Nakkane eit hovudpreg av det klassiske feltskiktet i typiske edellauvskogssamfunn: Ei rekkje av dei karaktergjevande artane finst i uvanleg store bestandar, såleis sanikel og kusymre. Over store felt er ein generell rikskogsart som kranskonyall direkte dominant i vegetasjonen. I treskiktet er det innslag av alm, både som ein-skildtre og i grupper, men ikkje av bestandskarakter. I buskskiktet er det markant innslag av hassel. Almen er likevel i oppslag, og dagens skogsbilde må vurderast ut frå kor vidt skredmarkene og fjellsidene har vore nytta til beite i relativt ny tid.

Sjølve Skorgeura merker seg ut både som naturdokument i form av uvanleg grov blokkmark og ur, og der ura er heilt eller delvis overgrodd, er vegetasjonen prega og svært fattig og lite variert vegetasjon. Dette står i skarp kontrast til dei rike skogliene og skogspartia i området elles.

Tidspunktet for synfaring fekk ikkje med dei tidlege vårplantane, og heller ikkje grasartane var komne så langt at det let seg gjere å analysere vegetasjonen for karakterartane i rike og varme skogslir. Ut frå røynsler med andre rike plantelokalitetar i distriktet, vurdert opp mot det artsutvalget som er notert, er det neppe tvil om at registreringar på tidlegvår og midtsommar/seinsommar ville ha stadfesta eit langt større artsutvalg, også av særleg kravfulle og karaktergjevande artar.

Ut frå det som blei notert, kan ein utan vidare slå fast at det innafor eit svært avgrensa område i Skorgeura/Skorgedalen er ein uvanleg artsrik flora. Vegetasjonen er generelt rik og karakteristisk for høgproduktive skogsmarker. Likevel finst det delområde som kvar for seg har interessante plantesamfunn:

Elvesona med flaumgjødslingsområde og med rik kantvegetasjon, stigninga mot Skorgedalen med lausmasseavsetjingar, høgstaudesamfunn og kulturpåverka vegetasjon, Skorgeura med ekstremt fattig vegetasjon som delvis dekkjer over særdeles grov blokkmark, varmelier med særleg kravfull vegetasjon på vestsida av elva, og Skorgedalen med typiske vegetasjonsutformingar og -soner for ein fjelldal.

Verdivurdering:

Det blei påvist ei rekkje planteartar som er sjeldne i landsdelssamanheng og som stadfester at området er biologisk rikt. Her er delområde som burde vere aktuelle for vurdering av vern i samband med verneplan for edellauvskog. Den største verdien ligg likevel i artsmangfald og spennvidde i ulike naturtyper/-

vegetasjonssamfunn innafor eit avgrensa område, samstundes som området stort sett er utan inngrep frå menneske. I undervisings- og opplevingssamanheng vil området vere eineståande når det gjeld å få demonstrert arts- og samfunnsmangfald og for å få oppleve eit særprega landskap og utslag av naturkreftene. I vitskapleg bruk bør området vere interessant for samanliknande studier både på arts- og på samfunnsnivå.

Konklusjon:

Bygt på dei trass alt avgrensa registreringane som er gjort i området, kan det vere lite tvil om at dette området kvalifiserer for vern etter Naturvernlova. Dels kan dette motiverast ut frå omsynet til edellauvskogs- og rikskogssamfunn, men mest kan det grunngjevast ut frå totalt artsmangfald og den store variasjon i ulike skogssamfunn. Samstundes er dette stort sett naturskogsområde med lite og ikkje fysiske inngrep frå menneske. Aktuelt område strekkjer seg frå granplantefelt ovafor Oppsalane i vest til skredmarkene ovafor Hagen og Sætre i aust, saman med i alle fall ytre del av Skorgedalen. Det vil likevel vere trong for ei meir fullstendig kartlegging av plantelivet for å få med den fulle spennvidda og få ei endelig, fagbotanisk verdivurdering av området.

10. oktober 1993

Alv Ottar Folkestad

Alv Ottar Folkestad
miljøvernkonsulent

SKORGEURA I ØRSTA, VERDIVURDERING I NATURFAGLEG SAMANHENG

Fuglefauna:

Det er gjennomført to registreringsturar for hekkefugl i området, den 24. april og 13. juni 1993. I tillegg finst det observasjonar frå besøk i området tidlegare. Følgjande er notert:

Havørn	X	-	S
Sporvehauk	H	*	-
Hønehauk	(H)	*	U
Fjellvåk	H	*	-
Kongeørn	(h)	**	S
Dvergfalk	(H)	**	-
Tårnfalk	(H)	*	-
Jaktfalk	(H)	***	S
Lirype	H	-	-
Fjellrype	H	-	-
Orrfugl	H	-	-
Strandsnipe	H	-	-
Enkeltbekkasin	(H)	-	-
Rugde	H	-	-
Fiskemåse	X	-	-
Sildemåse	X	-	-
Gråmåse	X	-	-
Svartbak	X	-	-
Ringdue	H	-	-
Gauk	H	-	-
Kattugle	H	-	-
Haukugle	x	-	-
Hubro	h	**	S
Vendehals	(h)	*	U
Grønspett	H	*	-
Gråspett	H	*	K
Flaggspett	(H)	**	-
Kvitryggspett	H	***	S
Låvesvale	X	-	-
Trepiplerke	H	-	-
Linerle	H	-	-
Stare	H	-	-
Nøtteskrike	(H)	*	-
Skjor	H	-	-
Kråke	H	-	-
Ramn	H	-	-
Fossefall	H	-	-
Gjerdessmet	H	-	-
Jarnspurv	H	-	-
Gulsongar	H	-	-
Hagesongar	(H)	-	-
Munk	H	-	-
Tornsongar	H	-	-
Lauvsongar	H	-	-
Gransongar	H	-	-
Fuglekonge	H	-	-
Svartkvit fl.sn.	H	-	-

Gråflugesnappar	H	-	-
Buskskvett	H?	-	-
Steinskvett	H	-	-
Raudstrupe	H	-	-
Gråtrost	H	-	-
Ringtrost	H	-	-
Svarttrost	H	-	-
Raudveng	H	-	-
Måltrost	H	-	-
Stjertmeis	H	-	-
Lauvmeis	H	-	-
Granmeis	H	-	-
Svartmeis	H	-	-
Blåmeis	H	-	-
Kjødmeis	H	-	-
Spettmeis	H	-	-
Trekrypar	H	-	-
Bokfink	H	-	-
Bjørkefink	H	-	-
Grønfinnk	H	-	-
Grønssisik	H	-	-
Bergirisk	H	-	-
Gråssisik	H	-	-
Grankorsnebb	x	-	-
Dompap	H	-	-
Sivsporv	H	-	-
Snøsporv	H?	-	-

74 fugleartar er noterte i denne samanheng, av dei 68 artar påvist eller antatt hekkande. Det er verdt å merke seg at innsatsen for kartlegging av fuglelivet først og fremst har teke sikte på hekkande artar. Med berre to registreringsturar denne sesongen og etter måten avgrensa bakgrunnsmateriale frå tidlegare, må ein gå ut frå at meir systematisk kartlegging, særleg ved betre fordeling gjennom gunstige perioder i hekkesesongen, ville ha gitt ein del tillegg til lista over hekkande fugleartar. Det faktum at hekkebestanden og hekking varierer frå år til år vil også spele med i denne vurderinga. På denne bakgrunn kan ein utan vidare slå fast at området har ein påfallande artsrik hekkefuglfauna. Viktig er det å merke seg at den rike artsvariasjonen ikkje har samanheng med kombinasjon med strand- eller våtmarksområde som automatisk betyr sterk auke i artsvariasjon innafor avgrensa område. Artsmangfaldet her er fullt ut basert på ein rik skogslokalitet, med overgang til fjellsone i øvste del av området.

Fleire av fugleartane vil i seg sjølv vere karaktergjevande for slike rike og lokalklimatisk gunstige lokalitetar, og dette vert forsterka når ein og ser på bestandstettleik. Såleis er det påfallande at gjerdesmetten er dominerande art nest etter lauvsongar (som er dominant i all slags skog). Av riksskogsfugl elles merker vi oss kattugle, gulsongar, munk, hagesongar, stjertmeis, lauvmeis og spettmeis, også sistenemnde i påfallande stort tal for å vere denne arten. På den andre sida gjev den korte avstand frå lågland til høgfjell at det innafor dalføret også hekkar typiske fjellfuglar som

fjellvåk, fjellrype, ringtrost og truleg også snøsporv. Vi merkar oss vidare eit relativt stort utvalg av rovfuglar og spetter, og ei rekkje artar er direkte sjeldne anten i distriktet eller i landssamanheng. Fleire av desse er oppførte på lista over truga eller sårbare artar i Norge, såleis kongeørn, jaktfalk, gråspett og kvittryggspett. Det faktum at dei fleste spetteartane ser ut til å ruge i området, har sjølvstendig samanheng med det rike og varierte naturskogsområdet med rikeleg innslag av rotnande tre og andre gunstige reirtreartar (osp bl.a.). Gunstige ringverknader frå ein god spettebestand gjev seg dessutan utslag i ein artsrik og stor bestand av andre holrugande fugleartar.

Konklusjonen må såleis bli at det i Skorgedalen og Skorgeura er ein særdeles artsrik og tett hekkebestand av skogsfuglartar, og med dominans av artar som i særleg grad er knytt til rike og produktive lauvskogar. Kombinasjonen med fjell- og høgfjellsnatur ovafor skoggrensa, gjev at det innafor eit svært avgrensa landareal finst eit artsmangfald av fugl som er heilt uvanleg og som spenner frå svært kravfulle låglandsartar, knytt til varmekjære lauvskogar, til typiske høgfjellsfuglar. Dette i seg sjølv gjev området ein udiskutabel verneverdi og er med på å stadfeste dei verneverdiane som og er konstatert når det gjeld planteliv og kvartærgeologi.

19. oktober 1993

Alv Ottar Folkestad
Alv Ottar Folkestad
miljøvernkonsulent

Teiknforklaring:	X	Regelmessig registrert i området
	x	Sporadisk registrert i området
	H	Hekkande
	(H)	Antatt hekkande
	h	Tidlegare hekkande
	(h)	Antatt tidlegare hekkande
	•	Hekkelokalitet som det er lokalt/regionalt viktig å ta vare på
	••	Hekkelokalitet som det er regionalt/nasjonalt viktig å ta vare på
	•••	Hekkelokalitet som Noreg har eit internasjonalt ansvar for å ta vare på
	S	Sårbar
	U	Usikker
	K	Kunnskapskrevjande